

Казачук І. В., помічник судді,
Київський апеляційний адміністративний суд, м. Київ, Україна

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДОКАЗІВ ТА ДОКАЗУВАННЯ В АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНОМУ ПРОЦЕСІ

Забезпечення дотримання прав та свобод громадян в межах адміністративних правовідносин можливе лише за умови чітко визначених правовими нормами підстав та порядку притягнення осіб, винних у вчиненні адміністративного делікту, до відповідальності. У зв'язку із цим питання розвитку та вдосконалення нормативно-правових актів, що регулюють зазначені правовідносини, завжди перебували в полі зору як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Разом із тим, варто відмітити, що одним із основних джерел адміністративно-процесуального права, зокрема, адміністративно-деліктного процесу нині залишається Кодекс України про адміністративні правопорушення, який діяв ще за Радянської доби. Не зважаючи на суттєві зміни та доповнення вказаного нормативно-правового акту, вчені та практики наголошують на численних прогалинах та недосконалостях формулювання його норм. Це стосується і групи норм, що мають регулювати питання доказів та здійснення доказування.

Критичне опрацювання здобутків вчених, які досліджували проблему доказів і доказування (В. В. Гордєєв, Т. О. Гуржій, В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко, В. К. Шкарупа та інші), дозволяє визначити докази в адміністративно-деліктному процесі як фактичні дані, отримані у визначеному законодавством порядку, на основі яких встановлюється факт, що підлягає доказуванню і доказується, з метою встановлення обставин, які мають значення для правильного вирішення справи.

Зважаючи на те, що мета адміністративно-деліктного процесу досягається своєчасним, всебічним повним і об'єктивним з'ясуванням обставин кожної справи, то суб'єкти адміністративної юрисдикції повинні встановити фактичні дані, з якими матеріальні норми пов'язують правові наслідки з приводу притягнення особи до адміністративної відповідальності, а це відбувається лише шляхом доказування.

Можна констатувати, що чинний Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі - КУпАП) не містить поняття доказування на відміну від процесуальних кодексів. Норми, які визначають порядок діяльності осіб зі збору та дослідження інформації про обставини справи, та які встановлюють загальні принципи оцінки цієї інформації, містяться в різноманітних нормативних актах, в тому числі в КУпАП, не зважаючи на те, що законодавець не називає таку діяльність суб'єктів адміністративно-деліктного процесу доказуванням.

Фіксація як елемент доказування є одним із ключових у встановлення зв'язку із конкретною справою, оскільки фіксація перетворює окремі фактичні дані (життєві обставини, інформацію про обставини, тощо) на юридичний факт, котрий при вирішенні справи, у тому числі й про адміністративні правопорушення буде підлягати доказуванню, зокрема оцінці, посадовою особою (судом), з метою характеристики перелічених в законі (КУпАП) обставин такої справи. Аналіз норм КУпАП дозволяє виділити такі засоби фіксації: а) протокол про адміністративні правопорушення; б) пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілих, свідків; в) висновок експерта; г) технічні прилади та технічні засоби, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису; д) засоби фото- і кінозйомки, відеозапису, які використовуються при нагляді за виконанням правил, норм і стандартів, що стосуються безпеки дорожнього руху; е) протокол про вилучення речей і документів; є) інші документи. Однак, враховуючи дані судової практики, необхідно уточнити перелік засобів фіксації доказів, які регламентується КУпАП, положенням про те, що фактичні дані встановлюються показаннями технічних приладів, які зафіксовані на матеріальному носіїві в наслідок застосування технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису. Наведене уточнення аналізованої статті дозволить не тільки фіксувати показання перелічених технічних приладів та технічних засобів, а й приєднати їх до матеріалів справи.

Тож, беручи до уваги проаналізоване, слід вказати, що доказування є комплексним поняттям, яке включає в себе діяльність щодо виявлення, фіксації та подання доказів.

Характеристика критеріїв оцінки доказів є такою, що викликає найменше теоретичних дискусій, у систематичних узагальненнях практики проваджень у справах про адміністративні правопорушення різних видів, постійно вказується на недоліки у діяльності уповноважених осіб щодо встановлення достатності доказів. Виправлення такої ситуації можливе не тільки шляхом прийняття змін, регулюючих доказування у адміністративно-деліктному процесі, а і шляхом більш ретельного підбору кадрів, що є суб'єктами такого доказування та систематичним підвищенням кваліфікації цими особами, що виключить формальний підхід до вказаної діяльності.

Таким чином, на часі актуальне формування єдиного підходу до доказування у адміністративно-деліктному процесі України, розширення та конкретизація правових норм, що регулюють цей інститут.